

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
Одељење техничких наука
Академијски одбор за енергетику

НАУЧНИ СКУП
**ЕНЕРГЕТСКИ РЕСУРСИ НА
КОСОВУ И МЕТОХИЈИ**

Понедељак, 17. јануар – уторак, 18. јануар 2022. године,
Свечана сала САНУ, Палата САНУ, Београд, Кнеза Михаила 35/II

НАУЧНИ И ОРГАНИЗАЦИОНИ КОМИТЕТ СКУПА

академик САНУ Слободан Вукосавић (председник)

академик Зоран Петровић

академик Дејан Поповић

проф. др Миодраг Месаровић

дипл. инж. Љубо Маћић

дипл. инж. Драган Влаисављевић

проф. др Никола Рајаковић

проф. др Милош Бањац

дипл. инж. Бошко Буха

ЕНЕРГЕТСКИ РЕСУРСИ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Мотивација

Скуп о енергетским ресурсима на Косову и Метохији припада низу научних скупова посвећених обнављању и проширивању сазнања потребних за квалификовано промишљање и одлучивање о правцима развоја српске енергетике. Српска електропривреда тренутно нема контролу над енергетским постројењима и ресурсима на територији јужне покрајине. Тешко је проценити када ће бити враћена одговарајућа власничка и управљачка права над електранама, рудницама, водопривредним постројењима и другим ресурсима. Ипак, постоји потреба да се укаже на одговарајуће околности, податке и сазнања и да се размотре важна правна и економска питања. Треба подсетити на питања власништва и указати на потребу усаглашеног планирања и развоја српских ресурса на Косову и Метохији и ресурса у другим деловима Србије. Треба размотрити утицај експлоатације енергетских ресурса на Косову ван контроле Републике Србије на животну средину и квалитет ваздуха и вода на територији Србије. Уз процену ризика треба сагледати и могућности за благовремено реаговање и спречавање нежељених последица

Значај

Према расположивим подацима¹, око 79% српских резерви примарне енергије у угљу налази се на територији Косова и Метохије. Поред резерви, на територији јужне покрајине су и значајне српске термоелектране и електрична мрежа. Све до 2020, електрична мрежа је била у контролној области Србије. Уз сагласност европског ЕНТСО, електрична мрежа на Косову и Метохији је од априла 2020. године у контролној области са оператером преносног система Републике Албаније. Енергетски потенцијал наших резерви угља на Косову и Метохији пробудио је интерес европских земаља које су почетком осамдесетих година прошлог века разматрале могућност коришћења резерви

---

¹ Службени гласник 122/2008.

примарне енергије на Косову и Метохији за добијање снаге од 5000 MW, која би се преносила далеководима са једносмерним струјама. Током осамдесетих година прошлог века разрађиван је концепт ТЕ Косово Ц снаге 2100 MW (7x300 или 6x350 MW) за конкретне потребе електропривреда република СФРЈ, а детаљније је разматран и избор одговарајуће локације са становишта снабдевања водом за рецикулационо хлађење. Од значаја за енергетику су и могућа налазишта нафте, као и потврђена значајна налазишта никла, магнезита, цинка, олова, боксита и других руда.

Организатори уочавају потребу да се начини преглед енергетских и других ресурса на територији јужне српске покрајине. Потребно је указати, подсетити и упозорити на значајне чињенице, околности и последице текућих и будућих процеса и одлука. Расуђивање, промишљање и одлучивање треба да буде засновано на чињеницама, струци и науци, што ствара потребу за организовањем скупа о енергетским ресурсима на Косову и Метохији.

Исходи

Предавања, дискусије, прилози учесника и закључци ће бити уређени и публиковани у форми зборника.

- 15:50–16:15 **Водопривреда Косова и Метохије**
дипл. инж. Миодраг Миловановић,
Институт за водопривреду „Јарослав Черни”
- 16:15–16:40 **Управљање акумулацијом Газиводе и
хидропотенцијалом реке Ибар**
др Никола Миливојевић,
Институт за водопривреду „Јарослав Черни”
- 16:40–17:05 **Квалитет вода на Косову и Метохији**
др Првослав Марјановић,
Институт за водопривреду „Јарослав Черни”
- 17:05–17:30 Дискусија

Ушорак, 18. јануар

6. Обновљиви извори

- 10:00–10:25 **Потенцијал за изградњу фотонапонских
и ветроелектрана на простору Косова и
Метохије**
проф. др Жељко Ђуришић,
Електротехнички факултет, Универзитет у Београду
- 10:25–10:50 **Потенцијал за коришћење биомасе на
простору Косова и Метохије**
проф. др Драгана Ђорђевић,
Институт за хемију, технологију и металургију
- 10:50–11:20 Кафе пауза

На целој територији КиМ у вишегодишњем просеку падне око 800 mm/год. кише. Од тога око 300 mm/год. отекне речним токовима, а око 500 mm/год. се враћа у атмосферу путем евапотранспирације.

Просечне падавине по сливу се крећу у границама од око 700 mm/год. на територији црноморског слива, преко 950 mm/год. на подручју егејског слива, до 1100 mm/год. на делу јадранског слива.

Режим отицаја је, такође, неравномерно распоређен по простору Косова и Метохије и креће се у вишегодишњем просеку од 150 mm/год. на делу црноморског слива, 450 mm/год. на подручју слива Егејског мора, до 660 mm/год. у сливу Плавске реке.

Може се закључити да се са становишта расположивих количина вода највећи притисак на водне ресурсе може очекивати на простору Косова и слива Биначке Мораве, а да су са становишта водности знатно повољнији услови на простору Метохије и слива Лепенца.

5.2

Водопривреда Косова и Метохије

Миодраг Миловановић, дипл. инж.,

Институт за водопривреду „Јарослав Черни”

- Стање и трендови везани за коришћење вода:
  - снабдевање водом становништва
  - снабдевање водом индустрије
  - наводњавање
  - хлађење термоелектрана
  - коришћење хидропотенцијала и др.
- Стање и трендови везани за заштиту од штетног дејства вода:
  - одбрана од поплава

- заштита од ерозије и бујица
- одводњавање
- Стање и трендови везани за заштиту вода:
  - каналисање насеља
  - квалитет вода
  - Систем Ибар-Лепенац
  - досадашњи развој система
  - перспектива даљег развоја система

Административна подела Србије средином седамдесетих година прошлог века условила је да су решења везана за управљање водама рађена посебно за аутономне покрајине, а посебно за „остали део“ Србије, у оквиру планских докумената сектора вода – такозваних „водопривредних основа“. Водопривредна основа САП Косова (1982) урађена је за плански период до 2000. године. У документу су на бази анализе постојећег стања предложена решења за све водопривредне области, а такође је дат предлог водопривредних система који би се развијали на територији Косова и Метохије (КиМ).

Први документ у области управљања водама који је третирао територију Републике Србије као јединствену планску целину била је Водопривредна основа Републике Србије (ВОС), усвојена 2001. године. Међутим, с обзиром на то да се АП КиМ на основу Резолуције Савета безбедности УН 1244 од 10. јуна 1999. године налази се под привременом цивилном и војном управом УН, решења дата у оквиру ВОС-а углавном за територију КиМ нису даље разрађивана.

У оквиру рада, на бази података из Водопривредне основе САП Косова, ВОС-а, као и доступних новијих података из различитих докумената урађених за територију КиМ после 2000. године од стране Светске банке и других међународних организација, презентовани су стање и трендови везани

за све водопривредне области и гране: коришћење вода (снабдевање водом становништва, снабдевање водом индустрије, наводњавање, хлађење термоелектрана, коришћење хидропотенцијала и др.); заштиту од штетног дејства вода (одбрана од поплава, заштита од ерозије и бујица, одводњавање) и заштиту вода (каналисање насеља, квалитет вода у водотоцима). Такође, размотрена су поједина отворена питања настала услед постојеће друштвено-политичке ситуације на КиМ.

За водопривреду Косова и Метохије, али и читаве Србије, од посебног значаја је хидросистем Ибар-Лепенац. У оквиру рада посебна пажња посвећена је досадашњем развоју овог система, као и перспективама даљег развоја.

5.3

Управљање акумулацијом Газиводе и хидропотенцијалом реке Ибар

др Никола Миливојевић,

Институт за водопривреду „Јарослав Черни”

- Хидроенергетски потенцијал реке Ибар
  - природне карактеристике (протоци, падови и др.)
  - просторна и друга ограничења
- Брана и акумулација Газиводе
  - историјат
  - технички подаци
- Перспективни хидроенергетски системи
  - Горњи Ибар (Рибарићи и др.)
  - Доњи Ибар (каскада од 10 ХЕ од Краљева до Бојанића)
- Управљање акумулацијом Газиводе
  - досадашња искуства